

alguna semítica del Nord (en unes com a herència, en altres com a manlleu): pelví *kahrkās*, persa *kerges* (ja des del *Sabname*), afganès *gargas*, belutxi *kargaz*, ossetí *čärgäs*, siríac *qarqas*.⁵

Per quin vehicle i època pogué venir? N'hi ha dues en què un mot de l'Àsia anterior pot haver passat al romànic: la del llatí vulgar tardà, propagat per les guarnicions romanes d'Orient i de la Renània-Romània septentrional, i la de les Croades: totes dues amb impacte més directe i més gran sobre el francès i gallo-romànic que sobre altre compartiment de Romània. Tant la manca de palatalització de KA- en *cha-* com la tardana documentació, en un cas així, indicaria més aviat el temps de les Croades, la llengua comuna en les quals fou el francès. I les Croades, en aquestes terres d'Armènia, Alep i Síria, no en produïren poca de carnisseria, no en donaren pas poc de past als voltors i aus de presa. Però jo proposaria de veure-hi el fruit d'una espècie de curt-circuit o confusió entre aqueix mot asiàtic, que els croats sentien a la gent del país —potser sense entendre prou bé que no es tractava tant de la carnisia i carnusos com dels agents devoradors que la causaven o se'n gaudien—, i d'un que ja els era propi en llurs llengües: *carcais*, el buirac de llurs arquers i tiradors. Justament aquest en certs usos podia acostar-se tant a designar el buc o massa del cos humà que donés peu a un sentiment d'interdependència dels mots i idees: «pueis qu'es eissida del *carcais* / paraula non y torna mais» diu una vegada el poema de les *Quatre Vertutz Cardinals* (llgd., c. 1300, PSW): es tracta en el fons de la noció de les paraules alades, disparades com una fletxa que pot ferir algú: el buirac és la 'caixa, el tòrax' de l'home que ha promput en aquella frase (i després potser li sap greu).

La gent dels exèrcits croats, i la de llurs descendents, romangué entorn de Xipre, Acre i Rodas, en els ports del Llevant, durant algunes generacions, i en els alfondecs dels Ports de l'Orient llatí seguí parlant-se aquest francès oriental mig militar mig comercial i mariner: es comprendria, doncs, que des d'aquelles terres s'hagués convertit en un atribut durable del llenguatge dels traficants i mariners mediterranis, i aplicat també al costellam de les embarcacions, junt amb el de les bèsties mortes i descarnades. La terminació *-asse* venia de l'iranisme més aviat que del nom del buirac, el significat sortia de la confusió dels dos parònims, en part d'un malentès entre ells, provocat també per la influència de CARCANNUM i els seus descendents romànics aplicats a les carcanades i ossaments.

DERIV.: *Carcanyar-se* o *acarcanyar-se* 'atipar-se de beure', derivat de *carcany* (supra), arrel de *carcanyell*. De *carcassa*: *carcàs* 'vell xaruc' emp. *Encarcanyar* tr. 'fer empassar (quelcom)': «s'acuitava a fer aigua de valeriana i me l'encarcanyava per força, sense escoltar les meves protestes», JqRuyra (*Pinya de Rosa* I, 161); *encarcanyir-se* 'neulir-se, fer-se malbé' («totes les trumfes se van encarcanyir», ribag. Castanesa, 1957); *encarcallador* 'encallador' (BDLC); un roc *escarcanat* a l'Alt Urgellet, crec que en el sentit de 'descarnat' (St. Joan Fumat, 1964). Cf. aranès *escarcanyà* 'fer pe-

tar, esclatar'; Lavedà (lou pañ) *s'escarcagna* (quan es rebenta o esclata la crosta dins el forn) (Paret, *Arrens*, 68); *escarcagnà*, *carcagnà*, *carcalb*, Palay; Gironda *escarcaillà* «fendre en éclats» (Delpit), llgd. or. *s'escarcalià* «se crever, se crevasser» (Sauvages), roerg. *corcoillà* 's'entrouvrir (l'enveloppe de certains fruits)' (Vayssier), mentre que llgd. *escarcagnà* (Sauvages) i Castras *escarcaylhà* (Couzinié) només són «ecarquiller les yeux».

¹ Si bé ho distingeix de *carcanèth*, que atribueix també a la «Montagne» donant a aquest l'equivalència del bearn. *ùmi* o sigui «clavicule», i certs parlars tenen *-tch* com a resultat de *-LL'* i *-t* només com a prolongació de *-TR'*, els fets dialectals gascons són complicats i no hem d'estar gens segurs que el bo de Palay no hi va posar l'accent greu o agut a *propria Minerva*, i en el gc. *carcanet* 'tràquea' no es tracti també de *-ELLU*. — ² Ferraz hi uneix Benasc *posà-se en carcanyetes* 'en cuclillas', «en otras localidades en cloquetas» (p. 38). Però això ja caldria estudiar millor si no ve de **clucanyetes* (cf. el cast. *cuclillas*). — ³ La reducció de *carca-* a *cara-* fóra deguda potser a la influència de CARANT? La semàntica ho aplaudeix sense reserves, la geografia no tant. De tota manera observo que *AlcM* ho deu treure de Ga. Girona, car tots dos ho atribueixen a Benassal, i amb definicions molt iguals; i llavors ¿ja és ben segur que *caranya* és forma real i no err. tip.? — ⁴ Amb *carcany* 'badaluc' posem encara les *Carcamas de Cerdaña* «grandes grietas en las inmediaciones de la Cueva Cerdaña, en las que puede penetrarse por otro punto más bajo de los mismos montes, con el que tienen comunicación dichas hendiduras», terme de Pina, p. j. Viver, *GGRV*, prov. Castelló, pp. 126, 697. La *-m-*, deguda a contaminació del cast. i val. *simà*. — ⁵ Horn, *Grundriss der neupersischen Etymologie*, 849; Reichelt, *Awestisches Elementarbuch*, p. 436; Uhlenbeck, *Aliind. Et. Wb.*; Walde-Pok. I, 112, 413; Buck, *Dict. of selected synonyms in Indo-eur. lang.*, 3.51.3, 3.51.7, cf. 3.51.6.

Carcanyol, V. *carcabòs* i *carcanyell* *Carcàs* 'gargall', maestr., o *escarcàs*, de la mateixa arrel onomatopèica KRAKK- d'on han sortit el fr. *cracher* 'escopir' i l'oc. *escracar* «chacher, conspuer», *crac* «morve, pituite» (PDPF).

Carcàs 'xaruc', *carcassa*, V. *carcanyell* *Carcasselles*, portar a ~, fer *carcassella*, V. DCEC, s. v. *curcasilla* i *carcassa*, supra, s. v. *carcanyell*

CARCAU, CARCAVA(R), 'recinte submergit on hi ha el rodet del molí', del ll. CACCABUS 'olla', com explica en el DCEC I, 676a26ss.: a les dades que ja hi dono, i algunes que s'hi poden afegir de la nota de Moll, BDLC xvi, 55, i *AlcM*, s'hi pot addicionar encara: «molendinos ---, cum eorum regos et glevars et cacavars et destoledors et excurradors», doc. de 1043 de Riells del Vallès (Miret i S., *El més antic text lit.*